

# Interpretacijski centar Kuća Petra Preradovića

MARINKO BARČAN

ŽELJKA MIKLOŠEVIĆ

DANIJELA REŠETAR

## 1. Uvod

Pjesnikova rodna kuća u kojoj se danas nalazi Interpretacijski centar smještena je u naselju po imenu Grabrovnica, na području općine Pitomača u sjeverozapadnom dijelu Virovitičko-podravске županije. Regionalno je možemo smjestiti u prostor bilogorske Podravine. U Grabrovnici, tadašnjem selu Đurdevačke šeste krajiške pukovnije, 19. ožujka 1818. godine rođen je hrvatski pjesnik Petar Preradović. Bio je časnik austrijske vojske i službovao je u Milanu, Zadru, Zagrebu, Cremoni, Beču i drugim mjestima Habsburške Monarhije, te je sudjelovao u gotovo svim tadašnjim ratnim pohodima austrijske vojske. Vojnu karijeru završio je s činom generala, a početkom 1850-ih bio je pobočnik bana Josipa Jelačića. Pjesništvom se počeo baviti za vrijeme školovanja u Bečkom Novom Mjestu te prve stihove piše na njemačkom jeziku. Vrativši se u svoj rodni dom te upoznavši preporodne ideje, Preradović odlučuje postati hrvatskim pjesnikom i pisati pjesme na svojem materinjem jeziku.

Preradovićeva kuća izgrađena je 1775. godine i do sada je nekoliko puta temeljitije obnavljana. Za vrijeme Vojne krajine služila je kao graničarska »štacija«, a nakon razvojačenja u drugoj polovici 19. stoljeća pa sve do pred četrdesetak godina u njoj je bila smještena lugarnica te je zadnjih godina pred obnovu služila kao skladište poljoprivredne zadruge. Sredinom 1909. go-

dine obnovljena je i na nju je postavljena spomen ploča od bijelog mramora. Krajem 1962. godine na inicijativu i prijedlog Luke Hrvatića, nastavnika u Osnovnoj školi »Petar Preradović« u Pitomači, započinje uspješna akcija obnove kuće za proslavu 150. godišnjice pjesnikova rođenja 1968. godine.

## 2. Projekt Interpretacijski centar Kuća Petra Preradovića

Pedeset godina nakon spomenute prve temeljitije obnove utvrđena je potreba za ponavljanjem postupka i osuvremenjivanjem cjelokupnog objekta. U tu svrhu, a na inicijativu Općine Pitomača 2018. godine pokrenut je postupak obnove pjesnikove kuće, a već godinu dana kasnije, 13. lipnja 2019. godine Kuća Petra Preradovića, interpretacijski centar, službeno je otvorena za javnost. Projekt je realiziran zahvaljujući financijskoj potpori iz Europske unije, sredstvima programa Interreg Prekogranične suradnje Mađarska – Hrvatska, a u okviru projekta »Preradović&Csokonai«. Ovim projektom obnovljeno je i rekonstruirano krovništvo, postavljena je nova stolarija, uređena je fasada i promijenjene su instalacije (strojarske – grijanje i hlađenje, elektroinstalacije – električna mreža, IT mreža, vatrodojava i video nadzor). Podrum i potkrovlje do sada nisu bili korišteni u svrhu postava, no ovim projektom



Sl. 1. Dvorana poezije (snimio: K. Toplak, Virovitičko-podravska županija)



Sl. 2. Dvorana poezije – detalj (snimio: K. Toplak, Virovitičko-podravska županija)

su i oni obnovljeni te pripremljeni za korištenje. Uređen je i dio okoliša: parkiralište, pristupne staze, ograda, a nabavljeni su i projektori te jedan veliki ekran osjetljiv na dodir. Realizaciji projekta sufinanciranjem multimedije pridružili su se Ministarstvo turizma i Hrvatska turistička zajednica.

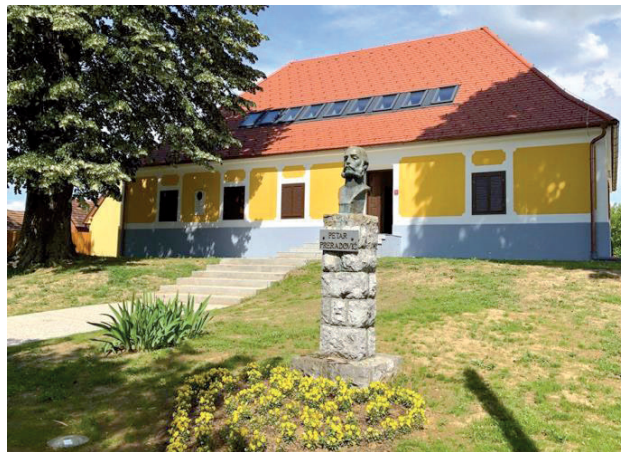
Prilikom izrade muzeološke koncepcije i kreiranja novog postava uspostavljena je suradnja s nizom hrvatskih i inozemnih institucija te pojedinaca koji su pomogli ustupanjem svoje građe, a to su: Hrvatski državni arhiv, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Muzej grada Zagreba, Hrvatski školski muzej, Hrvatski povijesni muzej, Tiflološki muzej, Muzej za umjetnost i obrt, Muzejski dokumentacijski centar, Kuća Šenoa, Hrvatska radio televizija, Društvo Marije Jurić Zagorke, Muzej Slavonije Osijek, Muzej grada Bjelovara, Gradski muzej Virovitica, Državni arhiv u Bjelovaru, Državni arhiv u Virovitici, Hrvatski institut za povijest, Muzej češke literature Prag, Austrijski državni arhiv, *Theresianische Militärakademie Wiener Neustadt*, Rade Šerbedžija, Vlado Smiljanić, Zdenka Krupski, Zlata Lauš i Tomo Mrak. Muzeološka koncepcija Interpretacijskog centra Petra Preradovića temelji se na potrebi izgradnje »kulturne riznice, mjesta kreativnosti i razvoja zajednice, obrazovnog centra i pro-

stora cjeloživotnog učenja, mjesta istraživanja, interpretacije, intelektualne razmjene i uživanja«. Koncepcija postava Kuće ostvaruje se prožimanjem biografskog, kulturno-povijesnog i poetskog diskursa i svaka od tema, odnosno prostorija prenosi informacije o Preradovićevu životu koji je kontekstualiziran putem informacija o kulturnim i političkim okolnostima kod nas i nešto šire u razdoblju u kojem je živio i djelovao te naravno njegovom poezijom. Stalni postav Kuće Petra Preradovića sastoji se od ulaznog dijela (hodnika), tri prostorije koje su zasebne i posvećene određenoj temi te podruma i potkrovlja. U ulaznom dijelu (hodniku) obnovljene Kuće nalazi se multimedijalni izložak na kojem se može vidjeti 3D rekonstrukcija rodne kuće Petra Preradovića kroz koju se može prolaziti. Prva prostorija postava daje uvid u najranije dane, djetinjstvo i rane školske dane pružajući informacije o karakteristikama života u zavičaju. Cilj ove prostorije je dati karakteristike zavičaja i vremena u kojemu je Preradović živio s naglaskom na način života i događaje na specifičnom području višestruke granice koja je spajala i pomirivala naoko nespojive razlike: vojnu granicu i svakodnevni seoski život, granicu multietničkog slavenskog i monarhijskog austrijskog, granicu između hrvatskog i njemačkog jezika i slično. Druga

prostorija postava približava posjetiteljima »vojne puteve« Petra Preradovića koji su prožeti stalnim »iskliznućima« u pisanu riječ, istraživanje jezika i pjesničkog izražavanja uslijed upoznavanja i druženja s preporoditeljima. Treća prostorija postava u potpunosti je kreativnog karaktera jer je posvećena Preradovićevom pjesništvu. *Cvijeće, Bilje i Presadi* (kako je sam pjesnik podijelio svoje pjesme u zbirci *Pervenci*) temelj je za interpretaciju njegovog stvaralaštva. Svaki od ta tri segmenta daje karakteristike njegovih pjesničkih motiva: romantična ljubav, domovina, jezik i nacionalni ponos, koji proizlaze iz njegova stava i razmišljanja o životu i svijetu. Interaktivnim sadržajem poput mogućnosti dovršavanja pjesme, zajedničkog slaganja stihova ili kvizova o pjesničkim interpretacijama moguće je dodatno angažirati, ali i zabaviti posjetitelje. Podrumski prostor mjesto je susreta posjetitelja i Petra Preradovića u hologramskom obliku, ali možda i posjetitelja sa svojom svijesti i stavovima koji se mogu podudarati ili se razlikovati od pjesnikovih. Potkrovlje je mjesto na kojemu se prezentira stvaralaštvo drugih autora o Preradoviću, odnosno likovna, glazbena, teorijska i druga pisana djela koja govore o njemu ili predočuju Preradovića i njegov rad. Predstavljena je Preradovićeva obitelj i nasljednici, a dio je posvećen i prvom muzejskom postavu iz 1968. godine i njegovim autorima. To je prostor u kojemu posjetitelj može pregledati audio-vizualne zapise o Grabrovnici i pjesniku, poslušati skladbe nastale na temelju Preradovićevih pjesama i prolistati njegove pjesničke zbirke. Na kraju postava svim posjetiteljima omogućeno je gledanje igrano-dokumentarnog filma »Ja, Preradović« u trajanju od 20-ak minuta.

### 3. Zaključak

U današnje vrijeme interpretacijski centri postaju sve važnija mjesta koja treba posjetiti u okviru turističke i kulturne ponude. Upravo je na taj način Interpretacij-



Sl. 3. Kuća Petra Preradovića (snimio: K. Toplak, Virovitičko-podravska županija)

ski centar Kuća Petra Preradovića i koncipiran. Namjera je bila posjetiteljima vjerno predočiti lik i djelo Petra Preradovića na moderniji i suvremeniji način te im omogućiti da destinaciju dožive kao mjesto kulture, učenja, interpretacije, istraživanja, ali i zabave. Obilazak Kuće sa stručnim vodstvom traje u prosjeku sat vremena, ovisno o vrsti posjetitelja odnosno grupi. Pored mnoštva posjetitelja, kako pojedinačnih tako i organiziranih grupa, u Kući Petra Preradovića u godini dana održano je pregršt kulturnih, umjetničkih i glazbenih događanja, a Kuća je ugostila čak i nekoliko kazališnih predstava, promocija knjiga, izložbi slika i crteža, revija narodnih nošnji pa i priredbi poput predstavljanja prve uzorne hrvatske seoske žene. Obogaćivanjem rada Centra različitim kulturnim sadržajima utječe se na porast interesa za kulturne programe, ali se stvara i poticajno okruženje za uključivanje stanovnika u kulturni život zajednice. Namjera organizatora tih događanja je i približavanje zavičajne kulturne baštine te upoznavanje s književnošću i povijesti pripadnika lokalne zajednice, ali i svih posjetitelja. Na taj način Kuća Petra Preradovića pretvara se u mjesto susreta, povezivanja te pokretanja različitih aktivnosti vezanih za kulturu.

U čast godišnjice otvorenja za sve sadašnje i buduće posjetitelje, Kuća je obogaćena novim sadržajem, odnosno otvoren je novouređeni Petrov vrt. U vrtu se nalazi labirint u kojem djeca mogu šetati te se igrati između zasađenog bilja, a s posebnom namjenom za igru instalirane su dječje fiksne igračke. Druga faza je već projektirana i vezana je uz sadržaje za višesatni boravak posjetitelja, u obliku ljuljački, prostora za čitanje i sjedenje te prostora za bicikliste. Bitno je naglasiti da se dodatnim sadržajima želi obogatiti ponuda usluga cijelog Interpretacijskog centra Kuća Petra Preradovića kako bi se posjetiteljima različitih interesa, životne dobi, mogućnosti i potreba osigurali sadržaji koji će ih uz proučavanje književnosti, povijesti i kulturne baštine potaknuti ne samo na dolazak već i povratak. To se prije svega odnosi na ponudu boravka u prirodi te odmor od gradske vreve. Ovi sadržaji namijenjeni su i održavanju nastave u prirodi za učenike i studente. Petrov vrt je već sad idealan za boravak obitelji s djecom te naravno, sve posjetitelje koji žele doživjeti nešto novo i drugačije u mjestu gdje se spaja tradicija s modernim te ujedinjuju različiti sadržaji za što bolji doživljaj za svakog posjetitelja. I na kraju, zaključujemo kako je Interpretacijski centar Kuća Petra Preradovića u Grabrovnici objekt od iznimne važnosti za razvoj turizma na području općine Pitomača te Virovitičko-podravске županije. Na temelju pozitivnih dojmova posjetitelja različitih dobnih skupina, od učenika do umirovljenika, vjerujemo kako su do sada realizirane aktivnosti znatno doprinijele promociji turističke ponude kontinentalne Hrvatske. Potaknuti time, u budućnosti planiramo različitim aktivnostima i sadržajima povećati broj posjetitelja iz zemlje i inozemstva, a s obzirom na to da je od otvorenja novog postava minula tek godina dana, moramo naglasiti zadovoljstvo kvantitetom posjetitelja te kvalitetom održanih programa.

## Izvori

- <http://www.preradovic.eu/>
- <http://pitomaca.hr/rodna-kuca-i-muzej-petra-preradovica/>